

Statsbudsjettet 2026

Høringsinnspill fra Norsk bibliotekforening ang. Prop. 1 S (2025–2026) For budsjettåret 2026 under Utdanning. Og forskningskomiteen

Lesing er livsmestring – bibliotekets avgjørende rolle gjennom hele utdanningen

Norsk bibliotekforening er en interesseorganisasjon for alle typer bibliotek, både folkebibliotek, skolebibliotek, UH-bibliotek og fag- og forskningsbibliotek. Norsk bibliotekforening er positive til den foreslåtte satsingen på lesing fra Kunnskapsdepartementet. I dette innspillet vil vi peke på forbedringspunkter, som i hovedsak dreier seg om:

- Helhet i satsingen og på tvers av departementer
- Også voksne og studenter bør med i leseløftet
- Skolebibliotekarens rolle
- Standard og statistikk for skolebibliotek

Skolebibliotek er ikke det samme uten skolebibliotekarene

Kap. 226 Kvalitetsutvikling i grunnopplæringa

Post 21, Særskilde driftsutgifter

Det er avgjørende at det sikres at de fysiske lærebøker kommer til skolene og skolebiblioteket. Fysiske lærebøker er positivt, men det er ikke nødvendigvis det som vil knække leseleden hos elevene.

Det er positivt med foreslått bevilgning til Lesesenteret. De har også fått en framtreddende plass i leselyststrategien, og i prioriteringen framover mener vi det er viktig å inkludere flere fagmiljøer. I sammenheng med tilskudd til skolebibliotek (post

62), mener vi skolebibliotekarens rolle må styrkes. Både gjennom å sikre bemanning, samt utdanningen og kompetanseheving av de ansatte.

Vi er positive til lesekommisjon som nedsettes. Vi mener mandatet må være å løfte lesingen og lesekulturen som helhet. Kommisjonen må inkludere en bredde fra hele kompetansefeltet rundt lesing for å kunne ha effekt

Post 62 Tilskot til skulebibliotek og bøker

Posten foreslås økt med 51,3 mill. kroner, en tilnærmet dobling. Dette er en gledelig og sårt tiltrengt økning som foreslås. Vi viser ellers til kommentar fra Aksjon skolebibliotek:

Det er positivt at tilskuddsmidlene fra Udir utvides og nå kan dekke bøker i tillegg til kompetanseheving. Aksjon skolebibliotek mener at også skolebibliotekarutdanningen ved UiA bør få egne midler. De står for den formelle kompetansehevingen av skolebibliotekarer.

Bibliotekarer må ha en nøkkelrolle i Leseløftet. Skolebibliotekarene har en unik kompetanse til å veilede elever til litteratur og kunnskap om hva som er sann og usann informasjon. Forskning viser at skolebibliotekar sammen med lærer er det som er mest avgjørende for elevers læring, og kan spille en viktig rolle i laget rundt eleven. Skolebiblioteket fungerer ikke uten ansatte med kunnskap om kildekritikk, veiledning og formidling av bøker og leseglede.

Statistikk

Fremdeles finnes det ikke årlig statistikk for skolebibliotek i den videregående skolen. Med ujevne mellomrom stilles det noen få spørsmål om skolebibliotek i Spørsmål til Skole-Norge. Svarene her kan ikke brukes til å vurdere om skoleeier oppfyller kravene i ny forskrift i Opplæringsloven eller for fylkeskommunene til å ta kunnskapsbaserte og gode beslutninger for skolebibliotekene. Heller ikke i grunnskolen gir resultatene i Spørsmål til Skole-Norge eller oversikt i Grunnskolens Informasjonssystem (GSI) et

grunnlag for å se hvordan tiltak som Leseløft har på hele skolenorge og hvordan effekten er på lengre sikt.

Forslag til merknad:

Komiteen ber regjeringen om å oppdatere og utfylle spørsmål om skolebibliotek i GSI til å samsvare med opplæringsforskriften og opprette en nasjonal skolebibliotekstatistikk for den videregående skolen.

Standard

Skolebibliotekene i dag har ingen felles standard, og det er opp til hver enkelt skole. Med stramme rammer i kommunene er det mange som kutter. Vi støtter aksjon skolebibliotek som ønsker en nasjonal skolebibliotekstandard med øremerkede midler og bemanningsnorm. Uten dette blir skolebibliotekaren fort en salderingspost, selv om bemannede skolebibliotek er nødvendig for å oppfylle opplæringsforskriften.

Kap. 257 Kompetanseprogrammet

Vi vil peke på tilskuddsordningen Kompetansepluss, som skal styrke de grunnleggende ferdighetene til voksne innen blant annet lesing og digitale ferdigheter. Dette er kunnskap som er avgjørende for å hindre frafall fra arbeidslivet og utenforskap.

Kap. 258 Tiltak for livslang læring

Livslang læring handler om livsmestring. Bibliotekene er en av få førstelinjer i samfunnet i dag, som er åpent, gratis, og tilgjengelig for alle. Mange folkebibliotek får spørsmål om alt fra jobbsøking, barnehagesøking, utskrifter og Husbanksøknader i tillegg til litteraturspørsmål. I arbeidet med «samarbeid om gode opplæringstenester for ledige og utsette grupper» beskrives samarbeid mellom direktorater og samarbeidsmodeller. Med dagens situasjon der mange folkebibliotek håndterer mange ulike problemstillinger, og fungerer som et sted for jobbsøking, digital veiledning, kompetanseheving og møteplass, bør disse inkluderes i arbeidet videre. Det vil være en

styrke både for brukerne og for ansatte både i NAV, i bibliotek og andre i apparatet rundt.

Sendt inn: 21.10.25

Helene Voldner

Leder, Norsk bibliotekforening